

VAN DE REDACTIE...

Een mijlpaal...

Het zal u niet ontgaan zijn. Onze vereniging viert dit jaar haar 4e lustrum en dat vieren we met verschillende activiteiten door het jaar heen, waaronder een wandeling door het prachtige Kroondomein met afsluitend high-tea op 1 juni jongstleden. In de eerste nieuwsbrief van dit jaar stond reeds een overzicht van activiteiten. In dit nummer besteden we nog wat meer aandacht aan deze mooie mijlpaal voor de vereniging.

Ook staan we stil bij het overlijden van oud VTB-er Egbert Pelinck, begin dit jaar.

En verder: het IPBES publiceerde in mei haar rapport over de wereldwijde afname van biodiversiteit. Het zal niemand verbazen dat ontbossing in de tropen één van de hoofdoorzaken blijkt te zijn voor de snelle achteruitgang. In aanloop naar de CBD top volgend jaar in Peking zal de wereld zich moeten gaan beramen op vergaande plannen om het tij te keren. Dat zal nog niet eenvoudig zijn met de opkomst van populistische leiders in bosrijke landen, hetgeen een negatief effect kan hebben op het bosareaal. Zo ontvingen wij van bioloog Sander van Andel (IUCN NL) een artikel over de gevolgen waarmee Brazilië momenteel te kampen heeft sinds de extreemrechtse president Bolsonaro aan de macht is gekomen.

Tenslotte melden we u hierbij dat Caspar Verwer na vele jaren actieve inzet stopt als redacteur. Wij danken hem zeer voor zijn enthousiasme en gewaardeerde bedrage. Tegelijkertijd roepen we geïnteresseerde leden op om actief te worden in de commissie. Heb je interesse? Neem dan contact op via vtbnieuws@tropischebossen.nl.

We hopen u met deze nieuwsbrief weer bij te praten over relevante ontwikkelingen en nodigen u alvast uit om na te denken over uw eventuele toekomstige bijdrage aan deze nieuwsbrief (als commissielid of als inzender van een artikel)!

LUSTRUMNIEUWS

Seeds of Hope: ons vierde lustrum

Op 8 december 1999 zag de Vereniging Tropische Bossen het licht. Dit jaar vieren we daarom de twintigste verjaardag van de VTB, oftewel het vierde lustrum. Een goede reden om de

vereniging en haar leden dit lustrumjaar in het zonnetje zetten. De lustrumcommissie is vorig jaar in het leven geroepen om het lustrum te organiseren en doet hard haar best om er een feestelijk jaar van te maken!

Met ons lustrumthema Seeds of Hope willen we als lustrumcommissie de positieve kant en de succesverhalen belichten van initiatieven in- en voor tropische boslandschappen. Ons interessegebied (tropische bossen) kent vele negatieve trends en verhalen. Wij willen dit jaar met ons lustrumthema de focus leggen op waar het wél goed gaat. Ter inspiratie en om zo ook de tropische bossen 'in het zonnetje te zetten'. Dit komt aan bod tijdens ons lustrumsymposium dat in samenwerking met de studiedagcommissie wordt georganiseerd, maar er zal ook aandacht voor zijn tijdens het lustrumfeest.

Boswandeling met High Tea

Een deel van de VTB-ers is al letterlijk door de lustrumcommissie in het zonnetje gezet. Zoals hiervoor genoemd vond op 1 juni een lustrumwandeling plaats in Kroondomein Het Loo te Apeldoorn – en het weer was perfect. Gedurende een paar uur werden de ongeveer dertig deelnemers in twee groepen rondgeleid door het gebied en leerden we meer over zijn geschiedenis. Kroondomein Het Loo hanteert het principe van natuurvolgend bosbeheer en daar wil de gemiddelde VTB-er natuurlijk meer van weten. Wat is natuur, wat is bos, welke gedachtegang ligt aan het gevolgde beheer ten grondslag? Kortom, onze rondleiders werd het hemd van het lijf gevraagd. Een van de groepen was zelfs de heer Van Vollehove nog tegengekomen. En in de verte bij de plas, was dat misschien de Koninklijke familie? Ze zouden groot gelijk hebben gehad wat het weer betreft. Als kers op de taart werd er genoten van een heerlijke High Tea. Onze reeds geslaagde dag kreeg daarmee zowel een mooi als een lekker einde!

Andere lustrum-activiteiten

- Donderdag 12 september: Lustrumsymposium 'Seeds of Hope' met verrassende voorbeelden en best practices uit diverse werelddelen.
- Zaterdag 22 november: Dinner and Dance in the Tropics: groots Tropisch Lustrumfeest.
- Eind van het jaar: Verrassing...!

Save the dates en vier de VTB verjaardag met elkaar!

De lustrumcommissie (Mandy Wierenga, Eric Arets, Meindert Brouwer, Verina Ingram & Steffie Rijkema).■

EU medeplichtig aan ontbossing Brazilië?

Door: **Sander van Anel (Senior Expert Nature Conservation bij IUCN NL)**

In aanloop naar de verkiezingen heeft de toen nog Braziliaanse presidentskandidaat Bolsonaro gezworen om demarcaties van nieuwe inheemse reservaten te bevroeden, de beschermde status van natuurparken in te trekken en zo de weg vrij te maken voor infrastructuur, commerciële landbouw en mijnbouw. En dat waren niet slechts holle verkiezingsuitspraken om bepaalde kiezersgroepen aan zich te binden.

Verkozen met de hulp van de krachtige agribusiness en evangelische lobby, heeft de regering Bolsonaro in zijn eerste honderd dagen al veel beslissingen genomen die zeer schadelijk zijn voor inheemse rechten en natuurgebieden in Brazilië. Binnen vele cruciale overheidsinstanties, zoals FUNAI voor inheemse zaken en ICMBio voor beschermde gebieden, zijn in de afgelopen maanden posities overgenomen door mensen uit de agrisector met eenzelfde ideologie als Bolsonaro.

Deze nieuwe mensen hebben handhaving van milieuwetten per direct terug-

geschreefd, ze zijn tegen fundamentele inheemse rechten in de Braziliaanse grondwet en willen een verjaringstermijn van alle beschermde gebieden en inheemse reservaten. Ontbossing en invasies in (inheemse) reservaten zijn daardoor in de afgelopen maanden toegenomen.

"Herbeoordeling van 334 beschermde gebieden aangekondigd"

Inmiddels heeft Minister van Milieu Riccardo Salles ook een herbeoordeling aangekondigd van alle 334 beschermde gebieden in Brazilië. Sommige parken worden daardoor mogelijk gesloten, waaronder het Tamoios Ecological Station. Bolsonaro kondigde aan dat hij dit gebied graag wilde veranderen in het 'Braziliaanse Cancun' (Cancun is een Mexicaanse stad, bekend om haar resorts, stranden en nachtleven -red).

Op hetzelfde moment is de EU bezig met het onderhandelen van een vrijhandelsak-

koord met de Mercosur landen, Brazilië, Argentinië, Paraguay en Uruguay. De EU is met 21,8% de grootste handelspartner van de Mercosur landen en importeert voornamelijk landbouwproducten zoals soja. Daarbij is de EU de grootste buitenlandse investeerder met significante investeringen in landbouw en mijnbouw.

In de huidige context is het risico groot dat investeringen en geïmporteerde producten uit Brazilië, bijdragen aan verdere ontbossing en schending van inheemse mensenrechten. Om bewuste betrokkenheid van de EU-landen bij de misstanden in Brazilië te voorkomen is transparantie en traceerbaarheid van geïmporteerde producten en investeringen nodig.

Om dit te bewerkstelligen zijn heldere standpunten, standaarden en technologie nodig bij handel met Brazilië, vooral in een nieuw vrijhandelsakkoord. Als dat niet gebeurt, dan neemt de EU een bewust risico en zal het ook indirect medeplichtig zijn aan de vernietiging van het bos, en de bedreiging van mensen en dieren die daar wonen. ■

UPDATE

Transformative change

Door **Caspar Verwer**

Het bereiken van internationale doelen zoals de Sustainable Development Goals, de klimaatdoelen uit het Parijs akkoord en de Aichi Biodiversiteitsdoelen van de CBD (Convention on Biological Diversity) kunnen alleen worden gehaald als economie en maatschappij fundamenteel veranderen. De roep om "transformative change" klinkt steeds vaker en luider. Ook het onlangs verschenen IPBES (Intergovernmental science-policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services) rapport over de wereldwijde staat van de biodiversiteit stelt dat "een fundamentele, systeembrede reorganisatie nodig is van technologische, economische en sociale factoren, waaronder paradigma's, doelen en waarden". Het blijft dus niet bij het aanpassen van ons consumptiepatroon, maar het hele systeem moet op de schop.

Ook de FAO benadrukt dat een paradigmaverandering nodig is om emissiereductiedoelen gerelateerd aan ontbossing en bosdegradatie te behalen. Dat zei Hiroto Mitsugi, assistent DG van het bossendepartement van de FAO, vorige maand tijdens een bijeenkomst van het Global Landscapes Forum in Kyoto. Volgens Mitsugi staan landschappen daarin centraal: "Een duurzame landschapsbenadering is de sleutel tot het bereiken van internationale doelen voor klimaat en bosherstel." Verschillende sectoren zullen veel meer moeten gaan samenwerken dan nu het geval is en verandering moet zowel van bovenaf (top-down) als van onderaf (bottom-up) komen, zo werd duidelijk tijdens de bijeenkomst.

"Dat de wereld voor een immense opdracht staat is duidelijk."

Dat fundamentele verandering goede samenwerking vereist beaamt ook voormalig Secretaris Generaal van de Verenigde Naties Ban Ki Moon. Tijdens de opening van de Asia Pacific Forestry Week in Incheon, afgelopen juni, wees hij op de succesvolle herbebossing van Zuid Korea sinds de Koreaanse oorlog in de jaren 50 van de vorige eeuw. Het land besloot toen alles op alles te zetten om hun verdwenen bossen terug te krijgen. Een halve eeuw later is het bosareaal verdubbeld, tot 65% van het landoppervlak. Die bossen leveren nu schone lucht, drinkwater, bufferen klimaatverandering en bieden nieuwe economische kansen. Het Koreaanse succes laat zien dat er kansen liggen in Zuidoost Azië. Dat de wereld voor een immense opdracht staat is ook duidelijk. Het Green Climate Fund becijferde dat we jaarlijks wereldwijd 650 miljoen hectare bos verliezen. Dat is ongeveer 750 hectare per uur en komt neer op een CO₂ uitstoot van een miljard ton per jaar. "De opdracht is te groot voor welk land of welke individuele organisatie dan ook. Samenwerking is noodzakelijk", aldus Ban Ki Moon.

Ter vergelijking: middels het AFR100 initiatief proberen Afrikaanse landen 100 miljoen hectare landschap te restaureren (veelal middels herbebossing) tot 2030. Verschillende landen hebben toezeggingen gedaan (bijvoorbeeld Kenia: 5.1 miljoen ha; Tanzania: 5,2 miljoen ha; Kameroen; 12 miljoen ha), waardoor het beoogde doel overtroffen zal worden en komen inmiddels in actie, terwijl andere landen zich nog beramen. Ook al zijn dit natuurlijk positieve initiatieven, in vergelijking met de geschetste jaarlijkse ontbossing is het duidelijk dat dit volstrekt onvoldoende is en dat hiermee het tij niet gekeerd wordt..... Bovendien biedt herbebossing

(ook al is het niet met exoten in monoculturen) natuurlijk geen oplossing voor het verlies aan biodiversiteit en tijdelijke versterking van de levering van bosdiensten welke het gevolg zijn van de conversie en vernietiging van natuurlijk (tropisch) bos. Om zoveel mogelijk de eigenschappen van natuurlijk bos te waarborgen in landschapsherstel projecten hebben initiatieven zoals de Bonn Challenge en de Land Degradation Neutrality van de VN richtlijnen en principes opgesteld. Deze zijn gericht op het versterken van de veerkracht van landschappen, het creëren van toekomstige opties om ecosysteemgoederen en -diensten aan te passen en verder te optimaliseren wanneer maatschappelijke behoeften veranderen of nieuwe uitdagingen ontstaan; monoculturen zullen dan ook niet gauw passen binnen dit kader. Naast gezamenlijke richtlijnen wordt er ook steeds vaker gekeken hoe verschillende initiatieven meer synergie en efficiëntie kunnen bereiken door doelen en acties beter op elkaar af te stemmen. Het afstemmen van richtlijnen en doelen binnen herbebossings- en klimaatinitiatieven duiden al op een paradigmaverandering binnen deze sector, waarbij er meer gekeken wordt naar het landschap als geheel en hoe er gelijktijdig economische-, sociale- en klimaatdoelen gehaald kunnen worden.

Toch is er geen eenduidig beeld van wat een transformational change nu eigenlijk behelst. FAO/CIFOR komt binnenkort met een studie die op die vraag antwoord probeert te geven. Daarin zal ook aandacht zijn voor geleerde lessen uit andere sectoren zoals het onderwijs en de gezondheidszorg. Volgens Malgorzata Buszko-Briggs, REDD+ expert bij de FAO, zijn hervormingen in de landbouw onvermijdelijk binnen deze landschapsbenadering. Er moet in 2050 60%

meer voedsel worden geproduceerd om 9 miljard monden te kunnen voeden en dat zal een gigantische impact hebben op bossen en landschappen. Tegelijkertijd wordt nu ongeveer een derde van al het geproduceerde voedsel verspild. Naar schatting is die voedselverspilling verantwoordelijk voor 8% van de wereldwijde CO2 uitstoot. Maar toch, watWat “transformatieve change” dan ook precies moge omvatten, als we naar de getallen kijken wordt het wel duidelijk dat we echt anders moeten gaan denken en vooral anders moeten gaan doen!■

VTB STUDENTENFONDS

Ter ere van het 20 jarig bestaan van de VTB is het VTB studentenfonds in het leven geroepen. De vereniging stelt een studentenfonds in werking voor studenten, studierend aan een universiteiten of hogescholen binnen Nederland. Per jaar stelt de VTB €1000,- beschikbaar als subsidie, waarbij er een maximale financiële bijdrage van €500,- per aanvraag mogelijk is. Studenten waarvan aanvragen gehonoreerd worden, worden aangesteld als student-ambassadeur van de VTB.

In het jaar 2019/2020 is er één toekenningsronde; voor 22 september moeten de aanvragen ingediend zijn. Toekenning vindt plaats tijdens de bestuursvergadering op 14 oktober. Meer informatie en de voorwaarden zijn te vinden op: <https://www.tropischebossen.nl/vtbstudentenfonds>. ■

Wie, wat, waar...

RECTIFICATIE

In de vorige VTB-nieuwsbrief is tot onze spijt een slordige fout geslopen: In het artikel over het Early Warning Systeem van WWF NL werd gesproken over een jaarlijkse ontbossing van 7,6 miljard hectare. Dat moest uiteraard zijn: 7,6 miljoen hectare.

VTB LUSTRUMSYMPOSIUM

'Seeds of Hope'. Donderdag 12 september 10:00 – 18:00. De Blaauwe Kamer, Wageningen.

VTB LUSTRUMACTIVITEIT

Zaterdag 22 november: Dinner and Dance in the Tropics: groots Tropisch Lustrumfeest.

VTB LUSTRUMACTIVITEIT

Einde jaar: Verrassing...!

Save the dates en vier de VTB verjaardag met elkaar!

Colofon

Adres VTB: postbus 124, 6700 AC, Wageningen; **Website:** www.tropischebossen.nl.
Email: vereniging@tropischebossen.nl. **Redactie:** Caspar Verwer, Paul Zambon, Rens Brouwer, Ben Gunnewijk, Jeffrey Brand, Simone van Santen de Hoog. **Opmaak:** Caspar Verwer; **Email redactie:** vtbnieuws@tropischebossen.nl

De Vereniging Tropische Bossen stimuleert en faciliteert contacten tussen mensen die vanuit verschillende achtergronden en posities geïnteresseerd zijn in duurzaam en maatschappelijk verantwoord beheer van tropische bossen.

LUSTRUMSYMPOSIUM KRONENDAK

Ook Stichting het Kronendak viert dit jaar een lustrum, de stichting heeft als doel wetenschappelijk onderzoek naar het Kronendak van tropische bossen te bevorderen. De stichting bestaat op donderdag 31 oktober a.s. 30 jaar en viert dat op dezelfde middag met een symposium met diverse sprekers op Van Hall Larenstein in Velp. Afsluitend zal er een borrel zijn.

In memoriam

Egbert Pelinck

Op 11 januari 2019 overleed VTB-lid Egbert Pelinck. Met het heengaan van Egbert heeft de tropische-bosbouwgemeenschap een steunpilaar van het eerste uur verloren. Als eerste ecooloog bij DGIS was hij de architect van de bosbouwontwikkelingssamenwerking, zoals deze mede op basis van het toenmalige Regeringsstandpunt Tropisch Regenwoud (1991), van de grond is gekomen.

Egbert was ook een persoon die wist te verbinden. Zo construeerde hij - over de departementale muren heen! - bij LNV de 'Steungroep Bosbouw', die hij inzette om het Nederlandse belastinggeld voor bossen effectief te besteden. Voor die tijd had Egbert echter al naam gemaakt in Nepal, dat zijn tweede thuisland is geworden. Eerst werkte hij mee aan de oprichting van het bekende Chitwan National Park. Daarna stond hij aan de wieg van het Nepalese Community Forestry Programme, nu wereldwijd een begrip. Zijn laatste post was als directeur van het International Centre for Integrated Mountain Development (ICIMOD) in Kathmandu. In al zijn werk wist Egbert zijn grote inzicht in de internationale en nationale beleidsprocessen voor de ontwikkeling van bossen aan te wenden. Hij deed dat vaak met 'fijnzinnige diplomatie', zonder zichzelf voorop te stellen, maar door zijn talenten in te zetten voor de mensen die van dat bos moesten leven.

Egbert's voorliefde voor de praktijk ging ook door na zijn pensioen, waar hij het familiebos in Peest, Drenthe, met enthousiasme beheerde. Familie en vrienden hebben er nog heel wat bomen geplant. Egbert is 79 jaar geworden. In Nepal is hij herdacht in een herdenkingsbijeenkomst. Hij is begraven in zijn geboorteplaats Norg, niet ver van zijn eigen bos. De VTB wenst zijn nabestaanden veel sterkte bij het dragen van het verlies.

Door **Catherien de Pater en Herman Savenije**